10/06/2019

Άγιος Ιουστίνος (Πόποβιτς): “Κήρυκας του Χριστού διά μέσου του μαρτυρίου στη ζωή του”

/ Γνώμες

Αλέξανδρος Χριστοδούλου, Θεολόγος

Ο Άγιος Ιουστίνος (Πόποβιτς), γεννήθηκε στις 25 Μαρτίου του 1894, εορτή του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου στην πόλη Βράνια της νοτίου Σερβίας από ευσεβείς γονείς, τον Σπυρίδωνα, γνωστό ως π. Αλέξιο, και την Τάσε (Αναστασία). Κατά την βάπτισή του στο ναό του Ευαγγελισμού έλαβε το όνομα Μπλάγκογιε (Ευάγγελος). Ο «ευαγγελιστής» Μπλάγκογιε έζησε και ασκήθηκε στο μεγάλο μυστήριο του Ευαγγελισμού, στο ευαγγέλιο της ενανθρωπήσεως του Κυρίου, από το έτος 1894 μέχρι τον Ευαγγελισμό του έτους 1979, όταν εισήλθε στην αιώνια ζωή. Το επώνυμο Πόποβιτς (=Παπαδόπουλος) φανερώνει ότι η οικογένεια του πατέρα του ήταν εκ παραδόσεως ιερατική, αφού είχε δώσει στην Ορθόδοξη Εκκλησία τουλάχιστον επτά ιερωμένους. Από μικρό παιδάκι ακόμα, συχνά επισκεπτόταν με τους γονείς του τον άγιο Πρόχορο τον Θαυματουργό στην κοντινή Μονή Πσινίσκι όπου γινόταν μάρτυρας θαυμάτων των λειψάνων του Αγίου, και όπως αργότερα ο ίδιος αφηγήθηκε, είδε με τα μάτια του την θεραπεία της μητέρας του από βαριά

ασθένεια το έτος 1929. Από την ευσεβή μητέρα του διδάχθηκε την ορθόδοξη πρακτική της ευαγγελικής ευσέβειας, την προσευχή και τη νηστεία.

Μια δεύτερη πηγή ευλάβειας για τον μικρό Ευάγγελο ήταν η ανάγνωση του Ευαγγελίου, από τα δεκατέσσερά του χρόνια, αλλά και η ασκητική βίωσή του μέχρι το τέλος του. Από τότε έβαλε κανόνα στον εαυτό του να μελετά καθημερινά 3 κεφάλαια από την Κ. Διαθήκη, κάτι που φύλαξε μέχρι τέλους της ζωής του. Από την νεανική του ηλικία έθεσε στον εαυτό του το ερώτημα πώς θα αποκτήσει την αιώνια ζωή. Αυξήθηκε πνευματικά, έζησε και ανέπνευσε στην ατμόσφαιρα της Αγίας Γραφής.

Τρίτη πηγή θείας εμπνεύσεως, έγινε γι’ αυτόν η ανάγνωση των Συναξαριών και αργότερα των έργων των Αγίων Πατέρων της Εκκλησίας. Οι άγιοι του Θεού, που είναι η ζώσα ομοίωση του Χριστού, ήταν μόνιμοι και καθημερινοί οδηγοί και δάσκαλοί του. Γι’ αυτό και σημείωνε: «Και οι σημερινοί χριστιανοί μπορούν να είναι αληθινοί χριστιανοί μόνο εάν οδηγούνται ημέρα με την ημέρα από τους αγίους του Θεού». Ιδιαίτερα αγαπούσε τον άγιο Ιωάννη τον Χρυσόστομο, στον οποίο με παιδική ειλικρίνεια και γλυκύτητα προσευχόταν διαρκώς. Ήταν όλος παραδομένος στον Θεάνθρωπο Χριστό, έχοντας ως ασφαλείς οδηγούς τους αγίους Πατέρες, τους αγίους του Θεού, που αργότερα συνέγραψε και μετέφρασε τους βίους, τους αγώνες και την θεόσδοτη ορθόδοξη φιλοσοφία και θεολογία τους.

Όταν ο Μπλάγκογιε τελείωσε τις 4 τάξεις του δημοτικού το 1905 με άριστα, πήγε στην εννεατάξια θεολογία του αγίου Σάββα στο Βελιγράδι, μετά από δύσκολες εξετάσεις τις οποίες πέρασε με άριστα, όπως άριστος ήταν και στη φοίτησή του. Αξιώθηκε να έχει ως δάσκαλό του τον φωτισμένο άγιο Νικόλαο Βελιμίροβιτς, που τότε ήταν ιερομόναχος και καθηγητής της φιλοσοφίας και της θεολογίας. Κατά τη διάρκεια της φοίτησής του, συμμετείχε στους φοιτητικούς συλλόγους και τη φιλοσοφικο-πνευματική αδελφότητα που βοηθούσε στην πνευματική καλλιέργεια και την κατάρτισή του στην ορθόδοξη πίστη και ευσέβεια. Σ’ αυτούς τους φιλοσοφικούς συλλόγους ο νέος Μπλάγκογιε έλαμψε με την ευγλωτία του, το ήθος, την μαχητικότητά του, τη γνώση της παγκόσμιας βιβλιογραφίας και των προβλημάτων της. Ιδιαίτερα δε μελετά τα έργα του Ντοστογιέφσκυ όπου και διαπίστωσε την μηδαμινότητα και την εγωπάθεια της ανθρώπινης σοφίας χωρίς τον Χριστό. Κατά το παράδειγμα των αγίων Πατέρων ο άγιος Ιουστίνος πορεύεται το δικό του δρόμο ερευνώντας προσεκτικά την παγκόσμια ανθρώπινη σοφία. Μελέτησε τα αρχαία ελληνικά έργα, την νεώτερη ευρωπαϊκή φιλοσοφία και τη σλαβική, και αισθάνθηκε και γνώρισε όλα τα μυστήρια της ανθρώπινης ψυχής, «τα καυτά σταυροδρόμια της ανθρώπινης ψυχής και της σκέψης» όπως έλεγε, διαφυλάσσοντας τον εαυτό του αυθεντικό και αδιάλειπτο φίλο της αληθινής

Σοφίας του Χριστού. Από την αρχή της ζωής του βάδισε τον σωτηριώδη δρόμο της αλήθειας που οδηγεί και εισάγει στην αιώνια ζωή, που είναι ο Θεάνθρωπος Ιησούς Χριστός. Άναψε διάπυρη αγάπη προς τον Κύριο η οποία πυρπολούσε την καρδιά του παραμένοντας άσβεστη μέχρι την τελευταία του αναπνοή.

Στην ηλικία των 18 ετών, μετά τον θάνατο του αδελφού του, είπε σε όλους ότι θα αφιερώσει τη ζωή του στον Χριστό και θα γίνει μοναχός. Ο θάνατος του αδελφού του συνέτεινε στο να πραγματοποιήσει την μυστική επιθυμία του, που ήταν κρυμμένη στη καρδιά του. Στην απόφασή του αυτή ποτέ αργότερα δεν ταλαντεύτηκε. Οι γονείς του, όταν τελείωνε τον Ιούνιο του 1914 την τελευταία τάξη της θεολογίας, έμαθαν την απόφασή του να γίνει μοναχός. Τον έφεραν τότε κοντά τους με σκοπό να τον εμποδίσουν να πραγματοποιήσει την επιθυμία του.

Τον πρόλαβε ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και στρατεύτηκε ως νοσοκόμος. Ακολουθώντας την τύχη του σέρβικου στρατού, πήρε το δρόμο της εξορίας μέσα από τα βουνά της Αλβανίας προς την Κέρκυρα. Καθ’ οδόν ένοιωσε πλέον έτοιμος να αφιερώσει την ζωή του στο Χριστό και με την ευλογία του Μητροπολίτου Βελιγραδίου Δημητρίου έλαβε στην Σκάνδρα το μοναχικό σχήμα την 1η Ιανουαρίου του 1916 και πήρε το όνομα του αγίου μάρτυρος και φιλοσόφου Ιουστίνου, με το οποίο εξωτερίκευσε την διπλή επιθυμία του, δηλ. από την μία την αγάπη του για την σοφία και από την άλλη τον πόθο του για τον Χριστό· να γίνει δηλ. φιλόσοφος του Αγίου Πνεύματος, όπως ήταν ο άγιος Ιουστίνος και να καταστεί κήρυκας του Χριστού διά μέσου του μαρτυρίου στη ζωή του. Στην φιλοσοφία του έθεσε ως θεμέλιο την ταπεινοφροσύνη, υπερβαίνοντας την φιλοσοφία των ανθρώπων, καθιστώντας την κατά Χριστόν. Την φιλοσοφία του κατηύθηνε από τον νου και τη ψυχή στην προσευχή και στην δοξολογία, στη θεωρία των αρρήτων και στην θεοπτία. Μερικές φορές έλεγε: «Δύσκολη είναι κάθε σκέψη μου που δεν μεταβάλλεται και δεν μεταμορφώνεται σε προσευχή».

Σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την μοναχική κουρά ο π. Ιουστίνος, μετά από ενέργειες του Μητροπολίτου Δημητρίου, φεύγει με μια ομάδα νέων και ταλαντούχων θεολόγων για θεολογικές σπουδές στην Αγία Πετρούπολη, όμως, λόγω των πολιτικών εξελίξεων στην Ρωσία, αναγκάστηκε να την εγκαταλείψει τον Ιούνιο του 1916 και να μεταβεί στην Οξφόρδη. Γνώριζε πολύ καλά την παλαιοσλαβική, την αρχαιοελληνική, την λατινική, την ρωσική, την νεοελληνική, την αγγλική, την γερμανική και την γαλλική.

Σ’ αυτό το χρονικό διάστημα γνώρισε καλά και αγάπησε την ορθόδοξη Ρωσία και είχε την δυνατότητα να γνωρίσει την ορθόδοξη ρωσική θεολογία και να μελετήσει από το πρωτότυπο τον Ντοστογιέφσκυ και άλλους συγγραφείς. Αγάπησε τους ρώσους αγίους, ιδιαίτερα τον άγιο Σέργιο του Ραντονέζ, τον άγιο Σεραφείμ του

Σάρωφ, τον άγιο Ιωάννη της Κρονστάνδης και τους άλλους ομολογητές αγίους, γιατί για τον π. Ιουστίνο η αληθινή Ορθοδοξία ενυπάρχει στην αγιότητα, στα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος και στην απόκτησή τους. Ο ίδιος αναφέρει την προσωπική εμπειρία της εμφανίσεως του αγίου Σεραφείμ κατά το 1936.

Στην Αγγλία τον υποδέχθηκε ο π. Νικόλαος Βελιμίροβιτς και τον εισήγαγε σε ένα από τα κολλέγια της Οξφόρδης όπου άρχισε τακτικές σπουδές. Στο τέλος των σπουδών του δεν πήρε πτυχίο, γιατί απορρίφθηκε η διδακτορική διατριβή του με θέμα «Η φιλοσοφία και η θρησκεία του Φ. Μ. Ντοστογιέφσκυ», εξαιτίας της κριτικής του δυτικού χριστιανισμού, του ανθρωποκεντρισμού και της ανθρωπολατρείας του. Στο τελευταίο κεφάλαιο της διατριβής, ασκεί οξύτατη κριτική στην ρηχότητα και υποκρισία του δυτικού ανθρωποκεντρισμού και ουμανισμού, ιδιαίτερα του ρωμαιοκαθολικισμού. Δεν δέχθηκε να αλλάξει τις θέσεις του, όπως του ζήτησαν οι Άγγλοι καθηγητές, γι’ αυτό και εγκατέλειψε την Οξφόρδη χωρίς διδακτορικό. Τόνιζε τις βαθύτατες διαφορές μεταξύ ορθόδοξης Ανατολής και Δύσης και υπογράμμιζε την αντίθεση μεταξύ της ορθόδοξης θεώρησης του Ευαγγελίου και του δυτικού ουμανισμού και ανθρωπιστικού τρόπου ζωής και διανόησης. Αντιτάχθηκε στον ορθολογισμό που εξατομικεύει τον άνθρωπο, τον περιορίζει αποκλειστικά στον εαυτό του και τον προσκολλά στον παροδικό κόσμο και την ζωή. Για τον π. Ιουστίνο ο άνθρωπος είναι θεοειδής και χριστοκεντρική ύπαρξη, γιατί μόνο στον Θεάνθρωπο Κύριο, είναι πράγματι αυθεντικός άνθρωπος προπαρασκευασμένος για την αιωνιότητα μέσω της θεανθρωπότητος. Η σωτηρία του ανθρώπου διά του Θεανθρώπου Χριστού, είναι μία ριζικά νέα ζωή του αναγεννημένου ανθρώπου στον Θεάνθρωπο Χριστό και όχι επιδιόρθωση και βελτίωση του παλαιού ανθρώπου, όπως διδάσκει ο δυτικός χριστιανισμός, ρωμαιοκαθολικισμός και προτεσταντισμός.

Το 1919, μετά το τέλος του πολέμου, γύρισε στην πατρίδα του. Σύντομα με ευλογία του Πατριάρχη Σερβίας Δημητρίου κατευθύνεται στην ορθόδοξη Ελλάδα «για να γίνει περισσότερο ορθόδοξος» όπως έλεγε ο Πατριάρχης. Ως υπότροφος της αγίας συνόδου της Σερβικής Εκκλησίας έρχεται στην Αθήνα, όπου παρέμεινε από το 1919 έως το Μάιο του 1921. Παίρνει το διδακτορικό του δίπλωμα στην Πατρολογία το 1926 με θέμα «Το πρόβλημα της προσωπικότητος και της γνώσεως κατά τον Άγιον Μακάριον τον Αιγύπτιον». Η διετής παραμονή του στην Ελλάδα ήταν γεγονός μεγάλης σπουδαιότητας και ωφέλειας και για τον ίδιο αλλά και για το μετέπειτα έργο του στις Εκκλησίες στη Σερβία. Γνώρισε από κοντά την αιωνόβια ευσέβεια και τη δραστήρια εκκλησιαστική ζωή του ελληνικού λαού, γι’ αυτό τόνιζε τις τελευταίες ημέρες της ζωής του προς τους Σέρβους: «Τα αδέλφια μας, τους Έλληνες, πάντοτε να τους αγαπάτε σαν τους δικούς σας πνευματικούς γονείς και αναδόχους και ως παντοτινούς δασκάλους στην πίστη, την ευσέβεια και

την εκκλησιαστικότητα». Στην Αθήνα έλαβε πείρα της βυζαντινής θείας Λειτουργίας και συχνά λειτουργούσε, ως ιεροδιάκονος, σε ένα παλαιό ναό που προσέρχονταν ορθόδοξοι Ρώσοι.

Ως ιεροδιάκονος μετέφρασε από τα ελληνικά στα σερβικά τη θεία Λειτουργία του αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου και την εξέδωσε στο Κάρλοβατς το 1922. Με τη θεία Λειτουργία ως θεανθρώπινη καρδιά της Εκκλησίας συνενώθηκε προσευχητικά και εν χάριτι με τον Θεό. Όπως έγραψε: «Η θεία λειτουργία ήταν πάντοτε το κεντρικότερο και ουσιαστικότερο σημείο για την αλήθεια κάθε ορθόδοξης ψυχής. Κοιτάξτε στις ψυχές των ορθοδόξων αγίων και των ασκητών και θα δείτε ότι είναι εμποτισμένες από την λειτουργική αίσθηση. Η εμπειρία του λειτουργικού μυστηρίου ως πεμπτουσία του προσώπου, τους δημιουργεί, από συνηθισμένους ανθρώπους, αγίους του Θεού». Μέχρι τέλους της ζωής του τελούσε την θεία Λειτουργία ως σταυροαναστάσιμο Πάσχα του Χριστού και όλος με αυτήν ανέπνεε και σε αυτήν ευωδίασε.

Κατά την παραμονή του στην Αθήνα ο π. Ιουστίνος, σύμφωνα με μαρτυρία συμφοιτητή του και φίλου του, άσκησε ισχυρή επίδραση στο ότι ήταν πριν απ’ όλα άνθρωπος ζωντανής πίστης και ένθερμης προσευχής. Αυτό πράγματι διακρινόταν στο πένθιμο πνευματικό αλλά και ενισχυμένο με τη χάρη του Θεού πρόσωπό του. Εξαιτίας του πνευματικού του αγώνα και των αρετών του προσείλκυσε πολλούς ανθρώπους κοντά του.

Όταν επέστρεψε, από την Αθήνα στην πατρίδα του, ο Πατριάρχης Βελιγραδίου Δημήτριος του έδωσε ευλογία να εργαστεί ως καθηγητής στις εκκλησιαστικές σχολές στο Κάρλοβατς, παραδίδοντας μαθήματα Αγίας Γραφής- Καινή Διαθήκη και μετά δογματική πατρολογία. Πριν από κάθε παράδοση από το Ευαγγέλιο ή τον Απόστολο ο π. Ιουστίνος προσευχόταν με δάκρυα με τα εξής λόγια: «Κύριε γλυκύτατε, διά πρεσβειών του αγίου Ευαγγελιστού και Αποστόλου σου ευλόγησέ με τον παναμαρτωλό, και δίδαξέ μου τι και πως πρέπει να ειπωθεί».